

ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ВЧИСЯ»

ЗАТВЕРДЖЕНО

рішенням Правління ГО «Вчися»
протокол №030826-1 від «03» серпня 2026 р.
Голова Правління ГО «Вчися»
Топол В. В.

ПРОГРАМА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

«Розвиток професійних компетентностей учителів
щодо навчання процесуального письма за курсом за вибором
«Пишемо есе. 5–6 клас»
Київ – 2026

Розробники:

Команда Національного проекту «Пишемо есе» ГО «Вчися»; авторки модельної навчальної програми курсу за вибором «Пишемо есе. 5–6 клас»:

Король Л. Г., учителька української мови та літератури Староконстантинівського ліцею імені Героя України Сергія Бондарчука, сертифікована вчителька, учителька-методистка, тренерка та амбасадорка Національного проекту «Пишемо есе»;

Молодик К. Ю., методистка ГО «Вчися», тренерка Національного проекту «Пишемо есе», Заслужена вчителька України;

Сушко Т. М., в.о.директора Центру професійного розвитку педагогічних працівників, учителька-методистка, тренерка та амбасадорка Національного проекту «Пишемо есе»;

Уманська Л. Л., учителька української мови та літератури Сокальської ЗШ І-ІІІ ступенів №5, сертифікована вчителька, учителька-методистка, тренерка та амбасадорка Національного проекту «Пишемо есе».

Напрямок підвищення кваліфікації: розвиток професійних компетентностей (знання навчального предмета, фахових методик, технологій).

Термін дії програми: з [дата затвердження] 2026 року до [дата] 2031 року.

© ГО «Вчися», 2026.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми. Уміння висловлювати думки письмово — наскрізна компетентність, що визначає академічну й життєву успішність здобувача освіти. В адаптаційному циклі базової середньої освіти (5–6 класи) закладаються основи писемного мовлення, тож від методичної готовності вчителя залежить, чи стане письмо для учня інструментом мислення, самопізнання й комунікації.

Упровадження курсу за вибором «Пишемо есе. 5–6 клас» на основі модельної навчальної програми (автори: Король Л. Г., Молодик К. Ю., Сушко Т. М., Уманська Л. Л.) потребує опанування вчителем оновлених підходів: процесуального письма (передписання — написання — переписування), інтеграції читання й письма, формувального оцінювання та нейропедагогічно обґрунтованих практик, особливо значущих в умовах воєнного часу й освітніх втрат.

Зміст програми спрямований на вдосконалення професійних компетентностей учителя відповідно до професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (наказ МОН України від 29.08.2024 № 1225), вимог Державного стандарту базової середньої освіти (постанова КМУ від 30.09.2020 № 898) та концептуальних засад Нової української школи.

Цільова група: педагогічні працівники закладів загальної середньої освіти — учителі української мови та літератури, інтегрованого мовно-літературного курсу, які впроваджують або планують упроваджувати курс за вибором «Пишемо есе» у 5–6 класах (адаптаційний цикл базової середньої освіти).

Обсяг (тривалість): 30 годин (1 кредит ЄКТС).

Особливості реалізації програми. Програма має практико-зорієнтований характер і реалізується в очно-дистанційній формі. Дистанційний (онлайн) складник охоплює лекції та практичні заняття в синхронному форматі, а також роботу з навчально-методичними матеріалами курсу; очний складник — практичні майстерні письма, креативне письмо та групові проекти.

Провідні методи навчання: майстерні письма, моделювання фрагментів уроку, аналіз учнівських робіт, рефлексивне письмо, робота в парах і групах, обговорення в спільноті учасників. До окремих занять залучаються партнери проекту (National Writing Project).

Не менш як 10 відсотків загального обсягу програми спрямовано на вдосконалення вмінь роботи з учнями з особливими освітніми потребами (інтегровано в модулі 4 та 5).

Мова навчання — українська.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: очна, дистанційна (очно-дистанційна). Вид підвищення кваліфікації: курси (навчання за програмами підвищення кваліфікації), тренінги, практикуми. Програма може бути реалізована помодульно.

Мета підвищення кваліфікації: удосконалення предметно-методичної та супутніх професійних компетентностей учителя щодо навчання процесуального письма в 5–6 класах за модельною навчальною програмою «Пишемо есе. 5–6 клас»: формування здатності проектувати й проводити заняття на засадах процесуального підходу, інтегрувати читацьку й письмову діяльність, застосовувати формувальне оцінювання та створювати безпечне середовище для письмової творчості.

Завдання підвищення кваліфікації:

- узагальнити концептуальні засади мовно-літературної освітньої галузі та архітектуру курсу «Пишемо есе. 5–6 клас»;
- сформувати вміння реалізовувати повний цикл процесуального письма (передписання — написання — переписування);
- опанувати методику навчання креативного й аргументативного есе та інтеграції читання й письма;
- розвинути здатність застосовувати формувальне оцінювання, само- та взаємооцінювання, вести портфоліо есе;
- сформувати готовність створювати емоційно безпечне, інклюзивне середовище з урахуванням освітніх втрат і воєнного контексту.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться: відповідно до професійного стандарту за професією «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (наказ МОН України від 29.08.2024 № 1225):

- мовно-комунікативна компетентність (А1);
- предметно-методична компетентність (А2);
- інформаційно-цифрова компетентність (А3);
- емоційно-етична компетентність (Б2);
- інклюзивна компетентність (В1);

- оцінювально-аналітична компетентність (Г3);
- здатність до навчання впродовж життя (Д1).

Очікувані результати підвищення кваліфікації.

Після завершення програми слухач:

- аналізує концептуальні засади мовно-літературної освітньої галузі та архітектуру курсу «Пишемо есе. 5–6 клас»;
- проєктує та проводить заняття з письма за повним циклом процесуального підходу (передписання — написання — переписування);
- застосовує стратегії передписання (вільне письмо, асоціативна карта, сенсорна активація) та Нотатник автора / авторки як наскрізний інструмент курсу;
- навчає креативного есе (тематика 5 класу) та аргументативного есе (тематика 6 класу), моделює процес письма;
- інтегрує читацьку й письмову діяльність, застосовує стратегії активного читання як опору для власного висловлення учня;
- формує в учнівства медіаграмотність, уміння розрізняти факт, судження, емоцію й маніпуляцію, навички верифікації джерел;
- створює емоційно безпечне середовище для письмової творчості («простір, де немає неправильних текстів») з урахуванням воєнного контексту;
- диференціює завдання і підтримку для учнів з різним рівнем письмових навичок, зокрема з ООП та досвідом освітніх втрат і переміщення;
- застосовує формувальне оцінювання без балів на адаптаційному етапі, розробляє рубрики, організовує само- і взаємооцінювання та портфоліо есе;
- дотримується академічної доброчесності та навчає етичного використання штучного інтелекту в роботі з текстом;
- рефлексує над власною методичною практикою та розвивається у професійній спільноті проєкту.

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації.

Оцінювання результатів здійснюється відповідно до мети, завдань та очікуваних результатів програми і ґрунтується на засадах компетентнісного, діяльнісного та особистісно орієнтованого підходів. Система оцінювання є комбінованою та передбачає використання бальної шкали (для визначення кількісного результату), рівневої інтерпретації (для якісної характеристики результатів) і формувального оцінювання (для відстеження індивідуального поступу слухачів та розвитку їхньої рефлексії). Підсумкове рішення ухвалюється за принципом «зараховано / не зараховано».

Загальна структура оцінювання (100 балів)

Вид діяльності	Максимальна кількість балів
Поточне оцінювання (практичні роботи в межах модулів: проведення практик письма, проєктування завдань і фрагментів уроків, аналіз учнівських робіт)	40 балів
Активна участь у навчальній діяльності (майстерні письма, робота в парах і групах, обговорення в спільноті учасників, рефлексія)	10 балів
Підсумковий контроль. Частина 1: методична розробка фрагмента уроку письма для 5 або 6 класу за етапами процесуального підходу	35 балів

Підсумковий контроль. Частина 2: рефлексивне есе про власне методичне зростання	15 балів
Разом	100 балів

Критерії поточного оцінювання (40 балів)

Критерій	Макс. бали
Відповідність завданню та засадам процесуального підходу до письма	15
Методична доцільність, практична застосовність у 5–6 класах, урахування адаптаційного циклу	15
Логічність, структурованість, культура писемного мовлення	10

Критерії оцінювання методичної розробки (35 балів)

Критерій	Макс. бали
Відтворення повного циклу процесуального підходу (передписання — написання — переписування) у структурі фрагмента уроку	10
Чіткість очікуваних результатів і видів діяльності учнівства	10
Наявність інструментів формувального оцінювання (рубрика, само-/взаємооцінювання, зворотний зв'язок)	10
Реалістичність, адаптованість до вікових особливостей учнів 5 або 6 класу	5

Критерії оцінювання рефлексивного есе (15 балів)

Критерій	Макс. бали
Глибина рефлексії власного методичного зростання та зміни підходу до викладання письма й читання	7
Зв'язок із практиками та змістом курсу, конкретність прикладів	5
Авторський голос, культура писемного мовлення	3

Рівнева інтерпретація результатів

Кількість балів	Рівень
90–100	високий (зараховано)
75–89	достатній (зараховано)
60–74	середній (зараховано)
менше 60	початковий (не зараховано)

Умови успішного завершення програми. Слухач вважається таким, що успішно завершив програму («зараховано»), якщо: набрав не менше 60 балів зі 100; виконав обидві частини

підсумкового контролю (методичну розробку та рефлексивне есе); виконав не менш як 80 відсотків практичних завдань курсу.

Особи, які забезпечують виконання програми. Програму виконують авторки модельної навчальної програми курсу за вибором «Пишемо есе. 5–6 клас» та команда Національного проєкту «Пишемо есе» ГО «Вчися»:

- Король Л. Г. — тренерка проєкту; учителька української мови та літератури Старокопчанського ліцею імені Героя України Сергія Бондарчука, сертифікована вчителька, учителька-методистка, тренерка та амбасадорка Національного проєкту «Пишемо есе»;
- Молодик К. Ю. — методистка ГО «Вчися», тренерка Національного проєкту «Пишемо есе», Заслужена вчителька України;
- Сушко Т. М. — тренерка проєкту; в.о.директора Центру професійного розвитку педагогічних працівників, учителька-методистка, тренерка та амбасадорка Національного проєкту «Пишемо есе»;
- Уманська Л. Л. — тренерка проєкту; учителька української мови та літератури Сокальської ЗШ I–III ступенів №5, сертифікована вчителька, учителька-методистка, тренерка та амбасадорка Національного проєкту «Пишемо есе».

Усі особи, які забезпечують виконання програми, мають вищу освіту, досвід викладання української мови та літератури й розроблення навчально-методичного забезпечення для Нової української школи. До окремих занять залучаються партнери проєкту (National Writing Project).

Місце виконання програми: очно — у місці, визначеному суб'єктом підвищення кваліфікації; дистанційно — онлайн у синхронному форматі (з використанням сервісів відеоконференцзв'язку).

Графік освітнього процесу: відповідно до плану-графіка підвищення кваліфікації, що узгоджується із замовником освітніх послуг. Очна сесія когорти проводиться в терміни, визначені суб'єктом підвищення кваліфікації; дистанційний складник реалізується упродовж навчального року.

Мінімальна та максимальна кількість осіб у групі: 15 / 50 осіб.

Можливість надання подальшої підтримки чи супроводу: учасники отримують доступ до професійної спільноти Національного проєкту «Пишемо есе», подальшого методичного супроводу та супервізії.

Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації: сертифікат про підвищення кваліфікації, що містить найменування суб'єкта підвищення кваліфікації (ГО «Вчися»), прізвище, ім'я, по батькові учасника, найменування програми, обсяг (30 годин / 1 кредит ЄКТС), форму, дату видачі й реквізити документа та підпис уповноваженої особи. Сертифікат враховується педагогічною радою закладу освіти відповідно до Порядку, затвердженого постановою КМУ № 800.
Вартість: безоплатно (для вчителів — учасників Національного проєкту «Пишемо есе»).

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено поєднання лекційних занять у синхронному онлайн-форматі та практико-зорієнтованої навчальної діяльності: майстерень письма, моделювання фрагментів уроку, аналізу учнівських робіт, рефлексивного письма, роботи в парах і групах. Очний складник (для когорти) охоплює практичні майстерні письма, роботу за станціями, креативне письмо та групові проєкти.

Зміст програми складається з п'яти модулів і десяти взаємопов'язаних тем, що відтворюють логіку процесуального підходу модельної навчальної програми «Пишемо есе. 5–6 клас». Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту програми, становить 30 год, з них: 10 год — лекційні заняття, 16 год — практичні заняття, 4 год — контрольні заходи (підсумковий контроль). Також можливе впровадження помодульно із 2-4 годинними заняттями, відповідно до конкретної теми в модулі.

№	Освітній компонент (модуль, тема)	Лекції	Практичні заняття	Контрольні заходи	Усього
Модуль 1. Концептуальні засади курсу «Пишемо есе. 5–6 клас» та процесуальний підхід до письма					
1.	Тема 1.1. Мовно-літературна освітня галузь в адаптаційному циклі та архітектура курсу «Пишемо есе. 5–6 клас»	1	1	–	2
2.	Тема 1.2. Письмо як процес: передписання — написання — переписування	1	1	–	2
	Разом за модулем 1	2	2	–	4
Модуль 2. Методика передписання й написання					
3.	Тема 2.1. Стратегії передписання: вільне письмо, Нотатник автора / авторки	1	2	–	3
4.	Тема 2.2. Сенсорне письмо та моделювання процесу письма вчителем	1	2	–	3
	Разом за модулем 2	2	4	–	6
Модуль 3. Від креативного до аргументативного есе					
5.	Тема 3.1. Архітектура аргументативного есе: лід — теза — аргумент — доказ — коментар — висновок	1	2	–	3
6.	Тема 3.2. Читання для письма. Медіаграмотність та академічна доброчесність	1	2	–	3
	Разом за модулем 3	2	4	–	6
Модуль 4. Нейропедагогіка письма та емоційно безпечне середовище					
7.	Тема 4.1. Нейропедагогічні засади навчання письма дітей 10–12 років	1	1	–	2
8.	Тема 4.2. Емоційно безпечне середовище, інклюзія та компенсація освітніх втрат	1	2	–	3
	Разом за модулем 4	2	3	–	5
Модуль 5. Переписування й формувальне оцінювання					
9.	Тема 5.1. Переписування: ревізія тексту, взаєморедагування, «теплий» зворотний зв'язок	1	2	–	3
10.	Тема 5.2. Формувальне оцінювання, рубрики, портфоліо есе	1	1	–	2

	Разом за модулем 5	2	3	–	5
Підсумковий контроль					
11.	Розроблення та захист методичної розробки фрагмента уроку письма	–	–	2	2
12.	Рефлексивне есе про власне методичне зростання	–	–	2	2
	Усього	10	16	4	30

Не менш як 10 відсотків обсягу програми спрямовано на вдосконалення вмінь роботи з учнями з особливими освітніми потребами (інтегровано в модулі 4 та 5).

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ КУРСУ «ПИШЕМО ЕСЕ. 5–6 КЛАС» ТА ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ПИСЬМА

Тема 1.1. Мовно-літературна освітня галузь в адаптаційному циклі та архітектура курсу «Пишемо есе. 5–6 клас».

Концептуальні засади мовно-літературної освітньої галузі в адаптаційному циклі: компетентнісний, діяльнісний, особистісно орієнтований та нейропедагогічно обґрунтований підходи. Мета, завдання й ключові пріоритети курсу за вибором «Пишемо есе. 5–6 клас». Модульна й концентрична структура курсу (три модулі у 5 класі, чотири — у 6 класі); орієнтовна тривалість 35 годин на рік. Принципи побудови: текстоцентричність, особистісна орієнтованість, діяльнісність, нейропедагогічна обґрунтованість, інтердисциплінарність, україноцентричність, академічна доброчесність.

Практикум: аналіз модельної навчальної програми «Пишемо есе. 5–6 клас»: структура, очікувані результати, концентричний принцип; співвіднесення з освітньою програмою закладу освіти.

Тема 1.2. Письмо як процес: передписання — написання — переписування.

Письмова компетентність як здатність створювати тексти різних жанрів, редагувати власні й чужі тексти, надавати й отримувати зворотний зв'язок, рефлексувати над письмовим досвідом. Письмо як процес: повний цикл практик — передписання, написання, переписування — і мета кожного етапу. Роль учителя, який пише разом з учнівством, у культурі письма класу.

Практикум: картування повного циклу процесуального письма на матеріалі однієї теми курсу; рефлексія власного письмового досвіду учасників.

МОДУЛЬ 2. МЕТОДИКА ПЕРЕДПИСАННЯ Й НАПИСАННЯ

Тема 2.1. Стратегії передписання: вільне письмо, Нотатник автора / авторки.

Стратегії передписання, що звільняють учня від «порожньої сторінки» й запускають асоціативне мислення: вільне письмо (5–10 хвилин без зупинок і самоцензури), асоціативна карта, сенсорна активація. Нотатник автора / авторки як основний «сировинний матеріал» курсу та інструмент метакогнітивної рефлексії.

Практикум: проведення й рефлексія вільного письма; проєктування системи завдань для Нотатника автора / авторки.

Тема 2.2. Сенсорне письмо та моделювання процесу письма вчителем.

Сенсорне письмо (тематика 5 класу): спостереження, художня деталь, робота з каналами сприйняття (зір, слух, дотик, смак, нюх), прийом «Покажи, не називаючи». Стратегії написання чернетки: писати, не редагуючи. Моделювання процесу письма вчителем уголос із демонстрацією власних сумнівів і способів ухвалення рішень. Подолання страху письма, формування авторського голосу й безпечного простору для письма.

Практикум: розроблення фрагмента уроку сенсорного письма з прийомом «Покажи, не називаючи»; моделювання процесу письма вголос (think-aloud) у парах.

МОДУЛЬ 3. ВІД КРЕАТИВНОГО ДО АРГУМЕНТАТИВНОГО ЕСЕ

Тема 3.1. Архітектура аргументативного есе.

Перехід від особистісного й описового письма до аргументативного есе (тематика 6 класу). Архітектура аргументативної думки: лід — теза — аргумент — доказ — коментар — висновок. Розрізнення факту, судження, емоції та маніпуляції; поняття доказу й коментаря. Робота з контраргументом; матриця «П-О-П-С».

Практикум: конструювання завдання на розрізнення факту, судження, емоції та маніпуляції; побудова аргументативного висловлення за матрицею «П-О-П-С».

Тема 3.2. Читання для письма. Медіаграмотність та академічна доброчесність.

Читання для письма: активне читання, робота з ключовими словами, маркування тексту, аналіз структури тексту як опора для власного висловлення. Медіаграмотність та інформаційна гігієна: алгоритм верифікації SIFT, ознаки надійного джерела, протидія маніпуляціям. Академічна доброчесність та етичне використання штучного інтелекту в роботі з текстом.

Практикум: розроблення завдання «читання для письма» з маркуванням тексту; аналіз кейсів застосування алгоритму SIFT та етичного використання штучного інтелекту.

МОДУЛЬ 4. НЕЙРОПЕДАГОГІКА ПИСЬМА ТА ЕМОЦІЙНО БЕЗПЕЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

Тема 4.1. Нейропедагогічні засади навчання письма дітей 10–12 років.

Нейропедагогічні засади навчання письма дітей 10–12 років: дозрівання префронтальної кори, роль гіпокампа, мозочка й лімбічної системи. Нейробіологічно обґрунтовані умови ефективного навчання письма: тілесна / сенсорна активація перед письмом, двоканалне кодування (малюнок і слово, рух і текст), соціальне підкріплення (читання вголос, взаємний зворотний зв'язок), метакогнітивна рефлексія (Нотатник автора / авторки).

Практикум: проектування нейропедагогічно обґрунтованої розминки та завдання з двоканалним кодуванням до уроку письма.

Тема 4.2. Емоційно безпечне середовище, інклюзія та компенсація освітніх втрат.

Креативне й рефлексивне письмо. Адаптаційний характер навчання: відсутність формального бального оцінювання, «Простір, де немає неправильних текстів». Інклюзія й диференціація: механізми підтримки учнів з різним рівнем письмових навичок, зокрема з особливими освітніми потребами, досвідом переміщення, травми та освітніх переривань. Компенсація освітніх втрат через концентричний підхід і фокус на «Я-орієнтирах».

Практикум: проектування диференційованої підтримки для учнів з ООП та досвідом освітніх втрат; адаптація завдання курсу для учнів з різним рівнем письмових навичок.

МОДУЛЬ 5. ПЕРЕПИСУВАННЯ Й ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ

Тема 5.1. Переписування: ревізія тексту, взаєморедагування, «теплий» зворотний зв'язок.

Етап переписування: ревізія тексту, взаєморедагування, культура «теплого» зворотного зв'язку («два плюси — одна порада», авторський коментар). Оприлюднення й представлення учнівських текстів (цифрова антологія, шкільне медіа). Академічна доброчесність у роботі з учнівськими текстами.

Практикум: аналіз учнівських робіт і моделювання сесії взаєморедагування з «теплим» зворотним зв'язком.

Тема 5.2. Формувальне оцінювання, рубрики, портфоліо есе.

Формувальне оцінювання писемного поступу без балів на адаптаційному етапі; розроблення рубрик і критеріїв; само- й взаємооцінювання. Нотатник автора / авторки й портфоліо есе як інструменти відстеження поступу та підсумковий результат курсу. Рефлексія над власним читацьким і письмовим поступом.

Практикум: розроблення рубрики формувального оцінювання есе та сценарію само- й взаємооцінювання; проєктування структури портфоліо есе.

3.1. Орієнтовний перелік практичних робіт.

1. Аналіз модельної навчальної програми «Пишемо есе. 5–6 клас»: структура, очікувані результати, концентричний принцип.
2. Проведення й рефлексія вільного письма; проєктування системи завдань для Нотатника автора / авторки.
3. Розроблення фрагмента уроку сенсорного письма з прийомом «Покажи, не називаючи».
4. Моделювання процесу письма вчителем уголос (think-aloud).
5. Конструювання завдання на розрізнення факту, судження, емоції та маніпуляції; робота з матрицею «П-О-П-С».
6. Розроблення завдання «Читання для письма» з маркуванням тексту.
7. Проєктування диференційованої підтримки для учнів з ООП та досвідом освітніх втрат.
8. Розроблення рубрики формувального оцінювання та сценарію взаєморедагування з «теплим» зворотним зв'язком.

3.2. Орієнтовний перелік питань для самостійного опрацювання.

1. У чому сутність процесуального підходу до письма та чим він відрізняється від традиційної практики «написання творів»?
2. Як Нотатник автора / авторки підтримує метакогнітивну рефлексію та письмовий поступ учня?
3. Які нейропедагогічні особливості дітей 10–12 років визначають методику навчання письма?
4. Як інтегрувати читацьку й письмову діяльність у межах одного заняття?
5. Які стратегії передписання допомагають подолати страх «порожньої сторінки»?
6. Як організувати формувальне оцінювання писемного поступу без балів на адаптаційному етапі?
7. Як забезпечити академічну доброчесність та етичне використання штучного інтелекту в роботі з учнівськими текстами?

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи.

1. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII (статті 50, 59). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 29.07.2026).
2. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463-IX (статті 48, 51). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 29.07.2026).

3. Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників : постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 800 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 29.07.2026).
4. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898 (Державний стандарт базової середньої освіти). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 29.07.2026).
5. Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» : наказ Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 № 1225. (дата звернення: 29.07.2026).
6. Концептуальні засади освітніх галузей : наказ Міністерства освіти і науки України від 20.08.2025 № 1163. (дата звернення: 29.07.2026).
7. Рекомендації щодо оцінювання результатів навчання : наказ Міністерства освіти і науки України від 02.08.2024 № 1093; лист Міністерства освіти і науки України від 14.03.2025 № 1/4895-25.

Основна література.

1. Модельна навчальна програма курсу за вибором «Пишемо есе. 5–6 клас» для закладів загальної середньої освіти / Король Л. Г., Молодик К. Ю., Сушко Т. М., Уманська Л. Л. 2026.
2. Аткинсон Дж., Колкінс Л., Грейвз Д. Процесуальний підхід до письма (Writing Workshop): теорія і практика.
3. Бакнер Е. Notebook Know-How: стратегії ведення Нотатника автора / авторки.
4. Матеріали National Writing Project (NWP) щодо навчання письма.

Додаткова література.

1. Сторр В. Наука сторітелінгу: як історії формують мислення.
2. Пеннебейкер Дж. Експресивне (терапевтичне) письмо: дослідження й практики.
3. Кемерон Дж. Шлях митця: творчі практики й «ранкові сторінки».
4. Дослідження читацької компетентності й креативності УЦОЯО (ЗЗМЯПО).